

izostati iz stanovskega časopisja; **dolžnost učiteljstva pa je, da sodeluje kot močan organizem tudi pri reševanju domačih javnih vprašanj: da izkušamo dati narodu pravo smer!**

In najvišja tribina našega glasu je naše časopisje, za katerim mora stati vsak posameznik vsak čas. Iz ljubezni do šole se pa ne bojmo biti — žurnalisti, ker naš šolski idealizem je kriv naših neuspehov v javnosti, da smo danes še tam — kjer smo!

Kako ustavljajo nemške šole v Trstu.

V »Edinosti« čitamo, da se je v dvo-rani tržaške gimnazije vršil dne 15. zvečer ob 6. uri shod, ki ga je sklical pripravljalni odbor za ustanovitev, oziroma nadaljevanje ženskega liceja z nemškim učnim jezikom, kakor so ga dosedaj imele šolske sestre v ulici Pasquale Besenghi. Udeležba je bila pičila, pač pa je bil navzoč general Kraus in nekaj oficirjev bosanskega polka; bili so povečini starši, ki imajo svoje otroke v šoli pri šolskih se, strah v Pasquale Besenghi.

Shod je otvoril dr. Krauseneck, bivši odvetnik. Zahvalil se je najprej deželnemu šol. nadzorniku, ki je dosedaj vodil vso akcijo, potem pa je v nedvomljivo jasnih besedah slikal pomen družbe, ki se naj ustanovi, da bo oskrbovala in vodila višjo nemško deklinško šolo v Trstu, ki je silno potrebna. Drugih nemških šol imamo dovolj, je rekel govornik, nimamo pa višje deklinške šole.

Omenjal je, kako je nemščina važen element za Trst. Nemci so nekako najbolj lojalni, državo vzdržujejo element sploh; radi tega tudi vlada podpira v Trstu Nemce posebno na šolskem polju, zakar so ji hvaležni. Sploh je govoril o nemščini in Nemcih tako, kakor se je to slišalo v parlamentu, kadar je govoril kak Wolf, Iro ali Schönerer, le da je dr. Krauseneck vlado hvalil, česar oni niso storili.

Nemščina da je tudi nekaj natiho priznani državni jezik, ki se ga morajo tudi druge narodnosti posluževati, ako hočejo med sabo občevati. Navajal je, da to uvideva tudi država in zaraditega podpira stremljenje pripravljalnega odbora. Ker pa v družini ne igra samo mož važne vloge, ampak tudi žena, zaradi tega je treba skrbeti, da bo dana tudi v Trstu prilika našim (nemškim) hčeram, da se izobrazijo višje, da bodo tako mogle izvrševati dano jim nalogo.

Govoril je mnogo o nemški tendenci, ki jo naj ima ta šola, in sicer tako odkrito, da je bila dr. Kauerja, ki je po zagotovitvi dr. Krausenecka dosedaj s tako hvalevredno naglico vodil vso to akcijo,

skoraj sram, zakaj ker drugače si ne moremo tolmačiti, zakaj bi bil postal rdeč kakor rak. Sklepamo pa to tudi še iz tega, ker je dr. Kauer v svojem temu govoru sledečem poročilu na jako rafiniran način popravil svojega predgovornika in blažil ost, ki je bila naperjena proti drugim narodnostim, s frazo, da država hoče le, da se deklice vzgajajo v dobrem »avstrijskem« duhu. Izgledalo je tako nekako, kakor da bi bil dr. Krauseneck premalo poznal situacijo. Treba je vendar kazati nasproti Dunaju in drugi javnosti, da gre le za potrebno šolo, ne pa za nemško ofenzivno postojanko, ker so bili navzoči nepolitikujoči oficirji in menda tudi Nenemci, ki imajo tudi potrebo višjih deklinških šol. Toda dr. Krauseneck je menil, da ima pred sabo same Nemce in da gre samo za nemške interese. Z drugimi besedami: povedal je resnico, ki mu jo je dr. Kauer povedal poprej, ko ga je obvestil o tem, zakaj gre, pozabil pa mu je povedati, da se tega na ustanovnem zboru še ne sme zatrobiti v javnost, ker niso navzoče same zanesljive osebe strogo nemškega mišljenja, ampak tudi druge narodnosti. Zato je pa v svojem eks-pozēju, v katerem je povedal mnogo zanimivega, povedal, da je šola namenjena v prvi vrsti za deklice nemških oficirjev, uradnikov in trgovcev. Ublaževal je preodkrito tendenco dr. Krausenecka in naslikal vso stvar kakor skrajno nedolžno in pa potrebno, ker licej šolskih sester da s tem letom preneha in kaj potem?

Povedal je pa tudi, da je odbor (recte on) hotel ustanoviti izprva neki drugačen tip šole in ne liceja, da pa mu je ministrstvo to odsvetovalo, ako reflektira na državno podporo. Treba je torej prevzeti dijakinje sedaj obstoječega liceja šolskih sester in takoj začetkom šolskega leta 1912/13 v septembru otvoriti vseh 6 razredov liceja, ki se mu priklapi trgovska šola itd. Skratka, kar imajo sedaj šolske sestre — **to prevzamejo gg. dr. Kauer et consortes.** Omenjal je, vse to tako nedolžno, kakor da bi bil on, ki je vso to stvar dosedaj vodil, nekako primoran to storiti, da se deklic, ki že sedaj obiskujejo licej, ne vrže na cesto in bi bilo s tem izgubljenih toliko dobrih patriotinj. »Raznarodovalnega namena pa šole, ki jih mi ustanovljamo, nimamo«, tako je dodal. Vse to bi mu še človek verjel, če bi se vsakomur, ki je slišal govor dr. Krausenecka, ne vsiljevala vedno tendenca in pa misel: ako že dr. Kauer tako skrbi za deklinško vzgojo, zakaj pa ni izposloval od naučnega ministrstva, da bi šolske sestre še naprej poučevale in imele licej v rokah, kakor ga imajo dosedaj, kar bi bilo tem laglje, ko je država od njih prevzela zadolženo poslopje. To bi bil dr.

Kauer jako lahko izposloval in stvar bi ostala pri starem, če bi poslopje bilo državno. Potrebi deklinške višje nemške vzgoje pa bi bilo ustrezno. Ne bi bilo treba nikakega odbora ali kuratorja, ne bi bilo treba imeti težkoč in dela, ker je že vse tu, poslopje, učila, učne osebe in kar je potreba sploh in pa vse najmoderneje. Da pa šola odgovarja vsem zahtevam, menda tudi dr. Kauer ne bo negiral, saj jim je on izposloval pravico javnosti. Če mu je pa bila dosedaj premalo »strammdeutsch«, kaj hočemo; da pa je dovolj avstrijsko-misleča, tega pa tudi dr. Kauer ne more dvomiti; saj je vendar Nj. c. kr. Visokost Marija Jožefa, avstr. nadvojvodinja, protektorica sedanjega zavoda. S tem je menda dovolj rečeno. Je pa tudi dovolj jasno, da je moral dr. Kauer ubrati drugo pot, ako je hotel priti s svojo višjo »strammdeutsch« deklinško šolo počasi na Piazza Lipsia v palačo Pasquale Besenghi.

Deželni šolski nadzornik dr. Kauer je izkoristil skrajno neugoden finančni položaj zavoda šolskih sester zase, oziroma za **nemško politično stranko.** Nemška šola šolskih sester mu ni bila dovolj »strammdeutsch« in zato mora izginiti; namesto nje pa se osnuje na državne stroške druga šola, enaka že obstoječi, le da bo pod vodstvom nemškega odbora, v katerem so osebe iz Rajha.

On je to stvar izobrnó zasnoval, ker so vse niti vse operacije v svrhu sanacije podjetja šolskih sester tekle skozi njegove roke; **le dr. Krauseneck mu je sedaj nekofsko prezgodaj razobesil frankfur-tarico na oficirsko-uradniško deklinško šolo.**

Interesantno pa je bilo poslušati dr. Kauerja, ko je pripovedoval, kako je delal za to novo šolo in kaj je dosegel in pa kako hitro je vse to šlo. Pred približno enim mesecem se je sklenilo ustanoviti to družbo, so se napravila pravila itd. Danes je bil ustanovni zbor, namestništvo sicer pravil še ni potrdilo, pač pa jih je policija vzela naznanje; rabi se samo še formalno potrdilo od namestništva zaradi — poštno hranilnice, ker se drugače ne more pristopiti in dobiti poštno-hranilničnega računa! Pred tremi tedni je bil dr. Kauer na Dunaju, kjer je govoril z najmerodajnejšimi osebami in z ministrom. V naučnem ministrstvu je bil pri tem posvetovanju navzoč tudi član finančnega ministrstva, in dalo se je dr. Kauerju zagotovilo **izdatne denarne podpore,** tako da bo članarina služila le za nabiranje fonda za poznejši nakup lastnega poslopja! Šolski prostori so zagotovljeni v sedanjem gimnazijskem poslopju, razpolago, treba je le še članov, s kateri Skratka, vse je preskrbljeno, vse je na

rimi naj se dokaže potreba šole, in stvar je končana. Zaradi tega pa naj se pridno agitira, posebno naj se za to vprežejo dame, da pridobe kar največ članov. Na razpolago so bili tudi že tiskari in vezani bloki za nabiranje članov. Vse je že tu, vse je pripravljeno, le še članov je treba! **Šola je tu, le še učenk je treba dobiti!**

Marsikaj smo že videli, kaj takega pa še ne! Ustanovni občni zbor z nepotrjenimi pravili, na katere se menda — sodeč po govoru dr. Kauerja — sploh mnogo ne bodo ozirali, zakaj volil se bo tudi lahko Damenkomite, ker v pravilih baje ni nič proti temu pisanega.

Volitev odbora in nadzorstva se je vršila seveda soglasno in volili in voljeni so bili gg., ki še niso bili člani; volilo se je per acclamationem brez posvetovanja že predloženo listo. (Preds. dr. Krauseneck, odborniki dr. Kauer, vladni svet. Cordin, podravnatelj državne železnice in eksponent »Volksrata«, zobozdrav. Lau-precht, neki stotnik itd.; v nadzorstvo pa med drugimi tudi ravnatelj Scholz. Pravila se, razen § 3 (o prispevkih) niso prečitala. Ugovarjal ni nihče, saj se vendar ve, če se za šolo poteguje in celo akcijo tako neumorno vodi c. kr. deželni šolski nadzornik, da je torej stvar v najboljših rokah, v rokah c. kr. uradnikov, in sicer takih, ki se jim tudi zakonov ni bati, kakor se to lahko sklepa po postopanju dr. Kauerja. Zato pa tudi pravil, dasi jih že imajo tiskane, niti defli niso pred občnim zborom, kakor je to drugod navada, imeli so jih le odborniki. Sploh je šlo vse tako gladko kakor po loju, in razen rdečice na obrazu dr. Kauerja ni bilo opaziti nič izrednega.

Tako ustanovljajo v Trstu ultranemške šole. Kako pa slovenske, to vedo tisoči in tisoči našega ljudstva, ki že več nego pol stoletja prosijo za šole, pa ne dobijo nič. Za Slovence ni denarja. Nimamo namena braniti nemški zavod šolskih sester, toda molčati k takemu postopanju tudi ne moremo, ker nam nastop in delovanje c. kr. deželnega šolskega nadzornika le prejasno potrjuje tendenco, ki vlada na tržaških c. kr. srednjih šolah, kamor moramo pošiljati svojo deco tudi mi, ker nimamo svojih srednjih šol.

Govedar in kravji hlapec bolj upoštevan kot učitelj.

»Kje?« gotovo povpraša radovedni čitatelj. Morda kje med še napol divjimi rodovi, morda kje na Turškem? O ne, dragi čitatelj, to je v blaženj Avstriji l. 1912, v kulturni državi, ki troši milijone in milijone za orožje in vojaštvo, za odgojo in pouk mladine pa se upira malenkostni svoti 20 milijonov!

z Libana«. Naravnost grozno se sliši strašen, duhovit moški zbor »O smrt«, veličastno doni »Ti Jeruzalema slava«, nebeškolepo osmeroglasni »Ave Maria«, triumfalno »Aleluja, zavriskajte zbori«.

Solopartije so lepe. Basbaritonska vloga je pisana nalašč za g. Križaja. S svojim polnodonečim glasom je briljiral in ga dovršenejšje še nismo čuli peti. Bil je izmed solistov najboljši in zasluži vso pohvalo in odkrito priznanje. — Ne vemo, kateremu sopranskemu solu bi dali prednost. Očaral nas je prvi »Kakor jelen po studencu hrepeni« z vzpletenim recitativom »oh, odpadite, zemlje okovi«, še krasnejša sta »Preljubi je moj in njegova sem jaz«, ter »Glej od vzhoda do zahoda«, najbolj nas je navdušil zadnji »Večno je usmiljenje gospoda« s koloraturno »Alelujo«. Pela je Marijo g. prof. Lovšetova. Njen glas zveni presrečno, je mil in šibak, da je bil zanj orkester mestoma premočan. Vendar se pri zadnji ariji visoki c ni izgubil. Ne motimo se, če trdimo, da nobena slovenska pevka v tehniškem oziru ni toliko dosegla kot ga. prof. Lovšetova. Učitelj g. koncertni vodja Hubad je nanjo opravičeno lahko ponosen.

Tenorsko partijo je izvedel ljubljeneč ljubljanske gledališke publike g. Iličič povsem zadovoljivo. Ker je navajen operete, je mogoče, da se tintam ni mogel docela vtopiti v nabožen miljen oratorija, ali potrudil se je in izvedel posebno iskreno bi-

ser oratorija, samospjev »Kdo je ta?«, ki bi se ga poslušati ne naveličali. Čuvstveno je zapel ono lepo mesto »Kakor luna iz viharja, kakor solnce, kdo je ta?« Občudovali smo njegov pp »Ave Maria« in se divili njegovemu glasu v dvospjevu »Zdrava«, le izgovarjava vokala e nam ne ugaaja. Če gre Iličič, ki se je tekom zadnjih dveh let v šoli g. Hubada razvil v izvrstnega tenorista, iz Ljubljane, nam bo za njim v resnici žal. — Manj pohvalno moramo pisati o četrtem solistu, g. pl. Foedranspergovi, ki je sicer dobra koncertna pevka in letos tudi v gledišču vedno lepše nastopa. Pri prvih dveh koncertih je ob vseh vstopih občutno distonirala, pozneje je to popravila. Tudi v dvospjevu »Zdrava« ni bila popolnoma na mestu. — Pozabiti ne smemo na »Ave Mario« v drugem in zadnji četverospjev »V bridkosti spočeti« v zadnjem delu, kateremu so že omenjeni solisti s pomočjo nekaterih izurjenjših pevk pomagali do lepega uspeha.

Orkester je svojo nalogo izvršil dostojno. Sodelovali so tudi učitelji, nekateri gojenci in člani Glasbene Maticе ter harfenistinja pevka gdč. Šipankova. Naštudiral je v razmeroma jako kratkem času oratorij sam g. koncertni vodja Matej Hubad s samo njemu lastno energijo in vne-mo. Poleg njega zasluži poštvovalnost pevskega zboru (250 pevcev in pevk) največjo pohvalo. Vsak drug dan po dokončanem dnevnem delu hoditi k dolgim in ne

posebno prijetnim pevskim vajam ni lahka stvar. Pevci in pevke Glasbene Maticе so v tem oziru vztrajni brez primere. Tu se vidi idealno navdušenje za pevsko stvar in brezmejno zaupanje zboru v svojega zborovodjo. Pevski zbor Gl. Maticе je pevska četa, ki jo dičijo vse vrline, ki jih drugi slov. zbori nimajo. Dolgo dobo 20 let jo že vodi po tudi časih trnjevi poti g. Hubad in si je z njo pridobil toliko zmag in tako sijajnih zmag, pravih triumfov slovenski pesmi, da je in ostane nepremagljiva. Zato je toliko podležje, če se kod najde slabič, ki bi hotel to lepo delo razdirati.

Oratorij je bil skrbno in vestno naštudiran in ob njegovem izvajanju smo doživeli tako navdušenje kot še nikdar. Prvi in tudi vse druge večere je bil p. Hugo-lin Sattner predmet burnih ovacij, občinstvo je aplavdiralo po vsakem delu brez prestanka. Dobil je tri velike lovorove vence. Drugi večer je veljal g. Hubadu. Po prepetem I. delu je ženski zbor obsopal svojega zborovodjo s cvetkami, zastopniki pevskega odbora pa so mu izročili med neprenehujočim ploskanjem in odobravanjem krasen srebrn lovorov venec, ki ima toliko listov, kolikor šteje zbor pevcev in pevk ter nosi gravirana njihova imena in napis: G. koncertnemu vodji Mateju Hubadu ob 20letnici njegovega umetniškega delovanja pevski zbor Glasbene Maticе«. Nič manj navdušena ni bila publika pri tre-

tjem proizvajanju, ko je deputacija glavnega odbora na balkonu sedečemu p. H. Sattnerju izročila mašni kelih, ki nosi slike treh delov oratorija. Nagovoril ga je društveni predsednik dr. Mohorič, nakar se je g. skladatelj ginjen zahvalil ob napetosti poslušalcev s približno temi besedami: »Preveč priznanja je bilo v teh dneh. Vsega tega nisem zaslužil. Že spočetka sem mislil svoje malo delo posvetiti milemu slovenskemu narodu, a zdel se mi ni ta dar dovolj lep in vreden. Mogoče pride kedaj za njim boljši. Zasluga za proizvajanje gre največ Glasbeni Matici in prvo daritev s tem kelihom bom daroval za Glasbeno Matico in vse njene članke«. Tem besedam je tudi sledilo navdušeno ploskanje.

Udeležba je bila pri vseh treh koncertih ogromna in Unionska dvorana še nikoli ni bila tako natlačeno polna občinstva iz vseh slojev. Ne bomo naštevati, koliko škofov in raznih honoracij je koncerte posetilo, dovolj je, če povemo, da so bili zastopani ob blizu in daleč vsi stanovi brez razlike strank in načel, in lahko imenujemo te koncerte vesel dogodek sredi razburkanih valov našega političnega življenja, praznik, kakršnih si želimo še mnogo v čast Glasbeni Matici in slovenskemu narodu!

Priporočajte in širite naš list!

Ali naj opisujem na tem mestu važnost odgoje in pouka, ali naj opisujem naporno in trudapolno delovanje ljudskega učitelja? Za poštene ljudi nepotrebno delo, čemu vodo v morje nositi?

V lepi goriški deželi, v slovenskem delu, tam, kjer vladajo po krščanskih naukih: »Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe!« veliki duhovni dr. Gregorčič in dr., tam, kjer hočejo klerikalci pod vodstvom velikih duhovnov in katolikov učiteljstvo izstradati in na križ pribiti, tam je tista srečna dežela za govedarje in kravje hlapce, da njihovo delo bolj upoštevajo nego delo učiteljev! Slava dr. Gregorčiču in družbi!

Kmetiškim poslancem ne moremo toliko v zlo šteti, ker oni niti ne pojmiyo, kake stroške imajo izobraženci zlasti z odgojo in šolanjem svojih otrok! Njim so otroci pri 10 letih že pomoč, učiteljem na deželi pa začnejo tedaj stroške in sive la-se delati.

Goriško učiteljstvo je bilo vložilo na dež. zbor prošnjo za regulacijo plač, do-bilo ni nič! Prosila pa sta ako jim gg. po-slanci niso prostovoljno dali tudi govedar in kravji hlapec v P. Prvi je dobil 100 K, drugi pa 300 K! Koga hočete, da vam iz-pustim: Kristusa ali Barabo? »Barabo!« je vpila družal, nahujskana od duhovnov. Kaj naj naredim s Kristusom? »Križaj ga!« je zopet kričalo po duhovnih nahujskano ljudstvo. Enako doni dandanes po kleri-kalnih listih na ukaz duhovnikov: Na križ z učiteljstvom, izstradati jih, da poginejo oni in njih družine za lakoto!

Kakor sem doznal so bili italijanski poslanci za ureditev nekih že starih zahtev naših, toda slovenski klerikalci so se upr-li, in padlo je vse v vodo. Upokojencem se je sicer vrgla mravica, najbrže zato, ker so si gospodje mislili, saj do pokojnine itak malokdo pride!

Najbolj prizadeti po tej maščevalnosti in trdovratnosti poslancev so učitelji v slov. okrajih, zakaj furlanski okraji so dali svojim učiteljem draginjske dokla-de v znesku 20%, dočim se je od slov. okrajev dovolilo le nekaj malega okolo 10% poročenim.

Draginja na Goriškem, zlasti v go-riški okolici, kjer se cene ravnaajo po ce-nah v mestu, je naravnost neznosna, mor-da nekoliko tudi zaradi mnogega vojašt-va. Plače učiteljstva pa so slabše nego v Istri, slabše nego na Štajerskem in slab-še nego na Kranjskem, kjer ima učiteljstvo 25% draginjsko doklado. Vse to bi morali poslanci in visoka vlada upoštevati. Če se je videlo vladi potrebno, izboljšati drž. uslužbencem njihove dohodke, bi morala pač uvideti, da je to potrebno tudi za učiteljstvo. Zato bi bila nje dolžnost, da § 55, ki učiteljstvu jamči primerne dohodke, izpremeni tako, da bi se ne zlorabljal od naših političnih nasprotnikov. Ako nas vlada pozna pri delu, bi nas morala po-znati tudi pri plačilu. Gotovo to ni v čast kulturni državi, da pusti učiteljstvo stra-dati in hirati.

Enako velja za naše dež. poslance. Deželnim uradnikom in slugam so izdatno izboljšali dohodke, pa prav! Ali za šolo in za učiteljstvo pa se branijo vsakega daljnega stroška. Ali tako cenijo napredek, omiko, odgojo?

Kakor v zasmeh učiteljstvu se čita iz zadnje seje dež. zbora tudi to: Dež. ofi-cialu pokojnina 4800 K, učiteljici 940 K! Kak razloček, in vendar, ali je tako pod nič in tako lahko učiti in odgojevati glu-honeme sirote?!

In potem se kler. vodje še čudijo, da značajan in zaveden učitelj ne more biti v njihovem taboru!

Rečemo samo to: Čim bolj nas boste pritiskali, tem ve-čji bo odpor na naši strani. S sovraštvom, hudobijo in zatiranjem se ne pridobivajo zavezniki!

Kjer vlada pravica, tam ni prepira, ni razkola! Pri nas pa ni pravice!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

V sredo dne 3. aprila t. l. se vrši ob 2. uri popoldne v restavraciji Narodnega doma v Ljubljani važno posvetovanje za-stopnikov učiteljstva v c. kr. okrajnih šol-

skih svetih na Kranjskem. Dnevni red do-bi vsak zastopnik na svoje ime po pošti.

Na dnevnem redu so tako važne toč-ke, da je vsak zastopnik obvezan udeleži-ti se tega važnega sestanka.

Slovensko deželno učiteljsko društvo je priredilo dne 16. t. m. letošnji drugi se-stanek z učiteljskimi, ki je bil zopet prav dobro obiskan, poučen in zabaven. Predaval je nadučitelj Janko Žirovnik prav zanimivo »o preteklosti in bodočno-sti učiteljskega stanu«.

Ljubljansko učiteljsko društvo si je iz volilo za tekoče leto tale odbor: Jakob Dimnik, predsednik; Marija Marout, pred-sednika namestnica; Vendelin Sadar, taj-nik; Ljudevit Dermelj, blagajnik; Karel Wider, knjižničar; Fran Marolt, pevovod-ja; Jakob Furlan, odbornik. — Društvo ima 49 članov.

Štajersko.

Učiteljska gospodarska in kreditna za-druža v Celju, registrirana zadruga z omejeno zavezo, uraduje v Celju na Bre-gu pri Celju št. 26 vsako nedeljo od 8. do 11. ure dop. Vsak dan se sprejemajo vlo-gre, prošnje za posojila, obresti in vračila na glavnico, izjave pristopa, izstopa in od-povedi, izplačujejo vloge, obresti in poso-jila, dajejo pojasnila in pravila ter spreje-majo naročila za gospodarske potrebšči-ne. — Pristopilo je 188 zadrudnikov z 226 deleži, izstopilo je — zadrudnikov z — deleži, ostalo je 188 zadrudnikov z 226 de-leži. — Novih hranilnih knjižic se je izdalo 15, uničilo nobene, obstoji torej 15 knji-žic za 4824 K 64 vin. in iznaša povprečna vloga 321 K 65 vin. — Posodilo se je na novo 15 zadrudnikom, ker ni posojila nih-če popolnoma vrnil, je dolžnikov 15, ki dolgujejo skupaj 5664 K 13 vin. ali povprek 377 K 60 vin. — Čistega dobička je bilo 797 K 83 vin., ki se pridene rezervni za-kladji, katera iznaša 326 K 35 vin., in bode torej narasla na 1124 K 18 vin. — Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, ako tudi ni član zadruge, ter se obrestujejo po 5% od 1. dne po vložitvi sledečega meseca, pa do zadnjega dne meseca pred vzdigom. Obresti se pripisujejo koncem vsakega le-ta h kapitalu brez posebnega naročila. Rentni davek plačuje zadruga. Zneski do 100 K se izplačujejo brez vsake odpovedi, za zneske nad 100 K je pogojena odpoved, in sicer do 500 K 14 dni, do 1000 K 1 me-sec, nad 2000 K 3 mesece; vendar se tudi taki zneski izplačujejo navadno brez od-povedi, seveda kolikor dopušča blagajni-čno stanje. Od posojil, ki jih dobivajo le člani, se zahtevajo 6% obresti proti vknji-žbi, in sicer proti mesečnemu amortizacij-skemu odplačevanju ali tudi na drug na-čin, ki se določi sporazumno med prosil-cem in načelstvom.

Zadruga je član »Zadružne Zveze v Celju«, ki izvršuje zakonito predpisane re-vizije. — V tekočem letu je bil promet ta-le: Vseh prejemkov je bilo 57.476 K 28 v, vseh izdatkov pa 57.385 K 23 v, torej sku-pni denarni promet 114.861 K 51 v. — Koncem poslovnega leta je bilo zadrudni-kov: 188, deležev: 1868 K 40 v, vlagate-ljev 15, vlog: 4824 K 64 v, dolžnikov: 15, posojil: 5664 K 13 v, čistega dobička: 797 K 83 v, rezerva: 1124 K 18 v.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo 3. sušca ob prav povoljni ude-ležbi. Zborovanje je posetilo tudi vod-stvo »Zveze«, gčni. tov. Fünk in Levstik Vera in Stante je poslal za svojo odsotnost 6 K. Omenjamo to v posnemanje drugim odsotnim.

»Zvezin« predsednik tov. Rajš je po-ročal iz »Zvezne« odborove seje. Iz po-ročila omenjam nekaj točk:

Šmarsko - rogaško učit. društvo je stavilo predlog, da se razlastijo šolska po-sestva in da sestavi deželni šol. svet sta-tistiko prenapolnjenih šol, učitelje na takih šolah pa nagradi.

»Zavezin« občni zbor se vrši o binko-štih v Ptuj.

»Zavezi se stavi predlog, da zboruje v Celju.

Glede prispevkov za »Flottenverein« bo razmišljalo učiteljstvo po regulaciji.

Predsednik tov. Brinar je poročal o našem gmotnem položaju in kako se ga rešuje v različnih deželah. Pregledno po-ročilo je zaključil z umestnim nasvetom: ne vlačimo svoje bede v javnost! Pokaži-mo v organizaciji svojo moč in solidar-nost; dobro organizirani si bomo izboje-vali pravice prej kakor s tarnanjem in mo-ledovanjem.

Tov. pevovodja Pregelj je izrazil že-ljo, da bi se zopet oživele pevske vaje in se priredil to leto koncert.

Tov. Černej je poročal o gospodar-skem delu Zadruga in razložil nekatere ne-jasnosti.

Delegatom za »Zvezino« zborovanje so bili voljeni tt. Brinar, Logar in Sivka.

Naslednje zborovanje je 5. majnika v Žalcu.

Za današnje razmere značilen stavek in vprašanje je poslal nekdo po vprašalni skrinjici:

»Idealno delo šole se vsepovsod iz-podkopava, učiteljstva ne štiti nihče, ne-znosne okrove birokratizma, protekcija, nervoznost, ki sem si jo nakopal zaradi mučnega dela v šoli, strne nade v boljši materialno stanje, sploh v boljšo bodoč-nost: vse to me pogosto muči do skrajne resignacije. Povejte mi, kje naj iščem ute-he?«

To vprašanje bi zastavil tudi javnosti, mogoče najde ona dober odgovor in zdra-vilo. Mi ne vemo drugega kakor: zateči se k tovarišem!

Na dopis tov. nadučitelja Slanca v 9. števil. »Tovariša glede izpuščene »Izjave« odgovarjam, da sem isto izpustil v po-ročilu, kakor tudi v zapisniku iz vzroka, ker je šlo društvo preko nje na dnevni red.

Kozjansko učiteljsko društvo je imelo svoj občni zbor dne 14. t. m. v Kozjem ob zadostni udeležbi. Pištanjčani in tov. Volavšek so opravili svojo odsotnost zaradi šole. V bodoče se bodo zborovanja vršila ob takih dneh, ki so splošno pouka prošti. Predsednik je podal na to najprej kratek političen pregled glede šole in našega gmotnega vprašanja. Na vprašanje: »Kaj pasedaj?« je odgovoril, da naj učiteljstvo ne postane malodušno in naj ne opravlja svojih dolžnosti zgolj mehanično, temveč nasprotno: z intenzivnim delovanjem v šoli naj razjasnjuje in bistri otrokom raz-um, zakaj razumnega ljudstva je klerikalce najbolj strah, kar kažejo pri nas od »Slov. Gospodarja« naprej vsi novejši klerikalni poizkusi in napadi. Bratje, opasujmo torej uma svitile meče! Društveno delovanje je bilo preteklo leto povoljno. Zborovali smo trikrat in pri vsakem zborovanju je bilo kakšno predavanje ali pa hospitacija. Blagajničarka prvi, da ima društvo za l. 1911 prebitka 21 K 96 vin.; za njeno marljivost se ji izreče pohvala, za račun pa odveza. — Nato razdeli predsednik bilanco »Uči-teljske gospodarske in kreditne zadruge v Celju« ter jo z ozirom na lep uspeh v prvem poslovnem letu toplo priporoča. — O točki »Kaj otroci radi in s pridom čitajo« se je vnel živahen razgovor, ki so se ga udeležili osobito tv. Krajnik, Lovrec in Jerin. Predsednik poda na to še svoje mnenje in izjavi, da bo tudi v tej zadevi treba določnega ukrepa; na razgovor se bo spravilo to vprašanje tudi pri zboro-vanju delegatov Zveze v Ptuj. — Volil pa se je zopet stari odbor; torej: V. Pulko, predsednik, Fr. Lovrec, namestnik, Ant. Volavšek, tajnik, Marija Sket, blagajničar-ka, Fran Bračič in Miloš Germovšek, od-bornika. — Za delegata Zveze za zboro-vanje v Ptuj je izvoljen V. Pulko; za Zvezino zborovanje se je predlagalo Ce-lje. Končno še priporoča predsednik naba-vo Roditeljskega pisma in sprejme se predlog prirediti prihodnje zborovanje kot majniški izlet dne 1. majnika v Podšredi. Svojemu priljubljenemu in spoštovanemu gospodu nadzorniku Vodušku, ki je prebil težko bolezen, društvo iskreno čestita.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo je imelo svoje glavno zborovanje dne 7. marca t. l. v Gorici v kavarni »Central«. Udeležba je bila lepa, dasi je bilo deževno vreme. Predsednik tovariš Križman pozdravlja navzoče učiteljstvo ter se spominja žalostnega dogodka, ki je zadel gospoda nadzornika Frana Finžgerja. Umrl mu je oče. In ker je gospod nadzornik res prvi prijatelj učiteljstva, je ta izguba zadela tudi vse goriško učiteljstvo. V spomin do pokojnega so vsi navzoči vstali s svojih sedežev. Pogreba na Brezjah se je udele-žilo učiteljstvo po deputaciji. Na to pre-čita predsednik še pismo gospoda nadzor-nika, v katerem se zahvaljuje za izraženo sožalje.

Dalje naznanja, predsednik ukrepe deželnega zbora glede gmotnega vpraša-nja goriškega učiteljstva. Ostane torej vse pri starem, všteje se le stanarino v penzijo.

Nato se prečita pismo tvrdke Ivančič & Kurinčič v Gorici, v katerem se ta pri-poroča, naj bi jo učiteljstvo podpiralo in jo obenem priporočalo ljudstvu na deželi. Založiti hoče vse potrebščine za ženska ročna dela na ljudskih šolah. V znak hvaležnosti hoče podpisati »Učiteljskega To-variša« s celoletnim inseratom. Vsaka stranka iz učiteljskega stanu, oziroma rodbine sprejme tudi od vplačane vsote 10% popusta v prid dobroteljskih name-nov, ki jih določi dotično učiteljsko dru-štvo. — Učiteljstvo naj se tedaj ravna po geslu: »Svoji k svojim!« Na predlog to-varišice Fani Živčeve so si izvolile tova-rišice takoj odsek, ki naj stopi v dogovor s tvrdko Ivančič & Kurinčič glede nakupa potrebščin za ženska ročna dela in to za prihodnje šolsko leto. V odsek so bile vo-ljene na predlog tov. Krajnikove sledeče tovarišice: Zofija Vilharjeva, Jospina Doljakova in Jadviga Strelcova.

Tajnik tovariš Jak. Rojic poda letno poročilo, iz katerega posnemamo, da šteje društvo enega častnega in 125 rednih čla-nov. Tekom leta je bilo 6 zborovanj in na

teh po eno predavanje. Razen z predava-nji se je društvo pri vseh zborovanjih in odborovih sejah resno pečalo z razmotri-vanji raznih aktualnih društvenih in sta-novskih zadev.

Poročilo blagajnika tov. P. Plesničar-ja kaže 675 K 67 v dohodkov, 218 K 80 v stroškov, torej 456 K 87 v preostanku. Ta bi bil večji, ako bi vsi člani storili svojo dolžnost in poravnali društvenino. Nade-jati se je pa, da poravnajo tudi ostali dru-štveniki, kar dolgujejo, ker drugače bo odbor primoran strožje postopati s taki-mi člani.

Pregledovalcem računa sta bila izvo-ljena tovariša Bratina in Kavš.

Temu je sledilo predavanje tov. An-dreja Vodopivec »Zensko vprašanje«. Po predavanju se je vnela majhna debata, ki je vanjo poseglo več tovarišic in tovari-šev.

Tov. Mermolja predlaga, naj bi se poskrbelo potom »Zaveze«, da bi dobilo učiteljstvo nekaj nadomestek, kjer bo z odpravo praznikov imelo več dela in na-pora v šoli. — Sprejeto.

Tov. Bajt priporoča deželno učiteljsko društvo; kdor dolguje še na članarini, naj odpošlje doneske blagajniku tov. Ign. Križmanu.

Ko je odgovoril še predsednik na ne-katera stavljena vprašanja, se je prešlo k volitvi odbora.

Na predlog tov. Ivana Zorna je bil z vzklikom voljen enoglasno stari odbor.

Prihodnje zborovanje je določeno na prvi četrtek meseca maja t. l.

Književnost in umetnost.

O koncertu Glasbene Matice, oziroma o Sattnerjevem oratoriju, ki o njem piše-mo na drugem mestu, smo prejeli tudi to poročilo: V kulturnem stremljenju smo Slovenci zopet za en korak naprej in to s proizvodbo dela našega neumornega skla-datelja patra Hugolina Sattnerja. Ne bom se spuščal v posameznosti tega epohalne-ga muzikaličnega dela, rečem samo toliko, takega užitka kot sem ga imel v nedeljo na tem koncertu, spričo tega, da sem slišal bodisi na Dunaju, v Pragi itd. že razne muzikalične znamenitosti, doslej še nisem imel. Da se je oratorij tako izborno ob-nesel, gre v prvi vrsti zasluga neumorne-mu koncertu. mojstru Mateju Hubadu in vsemu zboru »Glasbene Matice« z orke-strom vred. Z vsó hvalevredno rutino so tudi solisti izvršili svojo častno vlogo. Po mojem mnenju v Ljubljani kaj tako lepega še nismo slišali. A. Š.

Politiški pregled.

Čehi proti sankciji »legis Kolisko«. Češki poslanci vseh strank, tudi socialni demokratje, so vložili v parlamentu inter-pelacijo na celokupno vlado glede prega-njanja čeških šol na Nižjeavstrijskem. — Interpelacija je zlasti naperjena proti zna-nemu, v nižjeavstrijskem deželnem zboru sprejetemu zakonu »Kolisko«, ki odreja nemiščino za edini in izključni učni jezik na nižjeavstrijskih šolah.

Volitev v Beli Krajini. Na dopolnilni deželnozborni volitvi v Beli Krajini v četrtek, dne 14. t. m., je izvoljen kandidat S. L. S. K. Dermastia, učitelj na trgovski šoli v Ljubljani. Dobil je 1344 glasov, na-predni kandidat Mazzelle je dobil 1113 glasov. Torej borih 231 glasov imajo kleri-kalci več! V Beli Krajini se dani. Na pri-hodnjih volitvah bodo klerikalci padli.

Kranjske vesti.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Za sup-plantko na mestni ljudski šoli na Karolin-ski zemlji, in sicer namesto zaradi boleznj na dopust odšlega nadučitelja Črnogojca, je imenovana dosedanja volonterka na me-stni slovenski osmerazredni ljudski ljud-ski šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani B. Kav-čičeva. — Suplantka na ljudski šoli v Žal-ni Marija Kranner je imenovana za pro-vizorično učiteljico na novo ustanovlje-nem paralelnem oddelku ljudske šole v Iga vas. — Na mesto obolelega nadučitelja Ivana Zupančiča v Ratečah v Žalini Erne-stina Kršičeva.

Goriške vesti.

—g— **Iz Sezane poročajo:** Odbor tu-kajšnjega telovadnega društva »Sokol« naznanja, da je z ozirom na prošnjo stari-šev sklenil uvesti v lastnem telovadnem prostoru telovadbo za ljudskošolsko mla-dino, in sicer ob nedeljah popoldne od 1. do 2. ure, začenši z dnem 17. t. m.

SUKNO in mondno blago za gospode in gospe priporoča izvozna hiša **ZEFIRE** Prokop Skorkovský in sin v Humpolcu na Češkem.

Vzorci na željo franco. Zelo zmerne cene. Na željo dam tu izgotoviti gosposke obleke.

—g— **Na Volarijih** je bil dne 10. t. m. prvi roditeljski sestanek, ki so se ga ude-ležili malone vsi roditelji mladine na Vo-larijih. Predaval je tov. M. Mikuz iz Tolmi-